

Poznań, 26 listopada 2019 r.

Ocena

osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
doktora Wojciecha Solarza w związku z ubieganiem się o nadanie stopnia
doktora habilitowanego

1. Informacje wstępne

Oceny dokonałem na podstawie przesłanych materiałów oraz wskaźników bibliometrycznych. Do oceny merytorycznej stosowałem wytyczne wymienione w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Od strony formalnej, przedstawiona dokumentacja jest kompletna i nie budzi zastrzeżeń. Szkoda jednak, że Habilitant nie korzysta w pełni ze współczesnych możliwości technologicznych i nie posiada (bądź nie aktualizuje) swojego profilu w takich serwisach, jak Google Scholar, czy ORCID. Ułatwiłoby to znakomicie pracę recenzentom, jednocześnie zwiększając rozpoznawalność Habilitanta w międzynarodowym środowisku naukowym.

2. Sylwetka Habilitanta

Pan dr Wojciech Solarz ukończył studia magisterskie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w roku 1995. Pracę doktorską pt. „Demografia i behavior w populacji rokitniczki *Acrocephalus schoenobaenus* L. w dolinie Nidy”, której promotorem był prof. dr hab. Zbigniew Witkowski, obronił w 2003 r. w Instytucie Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. W tejże jednostce został zatrudniony w roku 1999 i pracuje tam do dziś.

Dr Wojciech Solarz rozpoczynał swoją karierę naukową jako ornitolog, skupiając się na wieloaspektowych badaniach niezwykle interesującego gatunku, jakim jest rokitniczka. Ten zresztą wątek jest widoczny w dorobku Habilitanta do dziś. Głównym jednak tematem, na którym skupia się Habilitant od ponad dwóch dekad swojej naukowej aktywności, są teoretyczne aspekty inwazji biologicznych. Przejawia się to nie tylko w postaci dominującej tematyki publikacji, ale również jest widoczne w aktywności organizacyjnej, włączając w to olbrzymie zaangażowanie w prace różnorodnych gremiów zajmujących się problematyką inwazji biologicznych (np. Ministerstwa Środowiska, Państwowej Rady Ochrony Przyrody,

Forum Naukowego ds. inwazyjnych gatunków obcych przy Komisji Europejskiej, grupy eksperckiej Konwencji Berneńskiej i innych).

3. Ocena osiągnięcia naukowego

Na osiągnięcie naukowe będące podstawą do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego składa się cykl 6 spójnych tematycznie artykułów opublikowanych w latach 2012-2017 pod tytułem „Obcość i inwazyjność gatunków – analiza kluczowych problemów nauki o inwazjach biologicznych”.

Wszystkie z przedłożonych prac zostały opublikowane w czasopiśmie z IF (w zakresie 1.6-4.8). W dwóch publikacjach dr Solarz jest pierwszym autorem, w jednej ostatnim, w pięciu korespondencyjnym. Łączny IF prac przedstawionych jako osiągnięcie wynosi ok. 16. Prace te zostały zacytowane do tej pory 37 razy (z wyłączeniem autocytacji).

Ocena poszczególnych prac:

1. Wilk-Woźniak E., Solarz W., Najberek K., Pocięcha A. 2016. Alien cyanobacteria: an unsolved part of the “expansion and evolution” jigsaw puzzle? **Hydrobiologia** 764, 65-79.

Celem pracy było prześledzenie dróg ekspansji trzech gatunków sinic i analiza statusu tych gatunków w kontekście ich obcości i inwazyjności. Praca ma charakter opisu ilustrowanego mapami. Na tej bazie autorzy rozwijają rozbudowaną dyskusję na temat potencjalnych przyczyn ekspansji i kryteriów umożliwiających klasyfikację gatunków pod względem subiektywnie zdefiniowanej „obcości”. Zaletą pracy jest pewne uporządkowanie i próba sformalizowania klasyfikacji gatunków jako „obcych”, wadą natomiast brak jasno zdefiniowanych hipotez i wyłącznie werbalny charakter wnioskowania.

Nie jest dla mnie do końca jasna rola, jaką odegrał Habilitant w przygotowaniu tej publikacji. Pierwszy z autorów deklaruje bowiem opracowanie koncepcji pracy, zebranie i analizę danych, napisanie pierwszej wersji manuskryptu i korekty po recenzjach. Pierwsze miejsce na liście autorów jest potwierdzeniem tego wkładu. Ostatni z autorów deklaruje w oświadczeniu, iż jest autorem koncepcji badań (czego potwierdzeniem jest kolejność nazwisk na liście autorów). W kontekście oświadczeń współautorów uważam, że deklarowany przez Habilitanta udział w powstaniu tej publikacji (60%) jest niewiarygodny.

2. Pocięcha A., Solarz W., Najberek K., Wilk-Woźniak E. 2016. Native, alien, cosmopolitan or cryptogenic? A framework for clarifying the origin status of rotifers. **Aquatic Biology** 24:141–149

Jest to publikacja metodyczna, będąca rozwinięciem koncepcji zaproponowanych w wyżej omawianej pracy. Autorzy proponują prostą i skuteczną metodę klasyfikacji wrotków pod względem ich statusu biogeograficznego (gatunek rodzimy, obcy, kosmopolityczny, itd.).

Ponownie, mam poważne wątpliwości odnośnie roli, jaką odegrał Habilitant podczas przygotowywania tej publikacji. Deklarowany udział wynosi 70%, co nie do końca jest zbieżne z deklaracjami pozostałych autorów. Również kolejność nazwisk na liście autorów nie potwierdza wiodącej roli Habilitanta.

3. Solarz W., Najberek K., Pocięcha A., Wilk-Woźniak E. 2017. Birds and Alien Species Dispersal: on the Need to Focus Management Efforts on Primary Introduction Pathways. Comment on Reynolds et al. and Green. **Diversity and Distributions** 23: 113-117

Praca jest polemiką z dwoma innymi autorami zajmującymi się problematyką rozprzestrzeniania roślin przez ptaki wędrowne. Bez wątpienia porządkuje ona pewne nieporozumienia odnośnie pojęć i klasyfikacji stosowanych w biologii inwazji. Nie zawiera jednak żadnych oryginalnych analiz.

Dr Solarz jest pierwszym autorem i deklaruje swoją wiodącą rolę (70%). W przypadku tej publikacji nie mam co do tego wątpliwości. Pomimo, iż praca ukazała się w prestiżowym czasopiśmie, została dotąd zacytowana zaledwie dwa razy.

4. H4. Solarz. W., Najberek K. 2017. Alien Parasites May Survive Even if Their Original Hosts Do Not. **Ecohealth** 14: S3-S4

Jest to krótka notatka (w kategorii *Letter to Editor*), w której autorzy podejmują polemikę na temat możliwości przetrwania obcych gatunków pasożytów w sytuacji nieudanej kolonizacji przez ich gospodarza. Praca zawiera liczne przykłady i argumenty słowne. Tutaj również nie mam wątpliwości odnośnie wkładu Habilitanta, który zdecydowanie jest wiodącym autorem. Publikacja nie wzbudziła dotąd szerszego odzewu w świecie naukowym (jedna cytacja).

5. Biedrzycka A., Solarz W., Okarma H. 2012. Hybridization between native and introduced species of deer in Eastern Europe. **Journal of Mammalogy**. 93: 1331-1341

Celem pracy jest testowanie hipotezy odnośnie hybrydyzacji dwóch gatunków jeleni (z których jeden jest gatunkiem obcym). Autorzy zastosowali metody molekularne do

oceny stopnia hybrydyzacji i introgresji oraz wytypowania lokalizacji, z których pochodzą wsiedlone w Polsce jelenie sika. Wyniki są bardzo interesujące i praca dobrze się cytuje.

Wątpliwości mam podobne, jak w przypadku dwóch pierwszych publikacji wchodzących w skład osiągnięcia: moim zdaniem Habilitant zawiąza swój udział. Skoro deklaruje, że połowa pracy została wykonana przez niego, to dlaczego nie jest ani pierwszym, ani ostatnim autorem?

6. Najberek K., Nentwig W., Olejniczak P., Król W., Baś G., Solarz W. 2017. Factors limiting and promoting invasion of alien *Impatiens balfourii* in Alpine foothills. **Flora**. 234: 224–232.

Celem pracy jest ocena czynników środowiskowych wpływających na występowanie obcego gatunku niecierpka w Alpach. Praca jest oparta na oryginalnych danych i rzetelnej analizie statystycznej. Wyniki są bardzo interesujące i wskazują na ważną rolę sposobów gospodarowania na możliwości dyspersyjne obcych gatunków.

W przypadku tej pracy analiza oświadczeń i ostatnie miejsce na liście autorów świadczy o wiodącej roli Habilitanta. Deklarowany przez niego udział wynosi 35% i nie mam w tym przypadku wątpliwości.

7. Ocena dorobku naukowego

Dorobek Habilitanta obejmuje 30 artykułów z listy JCR o łącznym IF wynoszącym ponad 100. Łączna liczba wszystkich publikacji deklarowana w dokumentacji wynosi 66. Według WoS (stan na 25 listopada 2019 r.) prace doktora Solarza zostały zacytowane 1789 razy (z autocytacjami). Bez autocytacji wartość ta (podana w dokumentacji) wynosi 1536. Indeks H z autocytacjami wynosi 11, a bez autocytacji 10. Biorąc pod uwagę krajowe standardy, są to wartości wysokie.

Najlepiej cytowana jest praca opublikowana w *Trends in Ecology and Evolution* (639 cytacji, udział Habilitanta: 5%), następne w kolejności są: *Journal of Applied Ecology* (462, 10%), *PNAS* (278, 15%), *Oryx* (126, 20%) i *Global Ecology and Biogeography* (109, 15%). Są to bardzo dobre, wieloautorskie publikacje w prestiżowych czasopismach.

Dr Wojciech Solarz kierował w latach 1997-2000 projektem KBN pt. „Weryfikacja założeń modelu źródło - ujście w populacji rokitniczki *Acrocephalus schoenobaenus* na rozlewiskach środkowej Nidy”. Realizacja tego projektu zaowocowała opublikowaniem kilku interesujących prac. W latach 2009-2010 kierował projektem MNiSW (przekazanym potem do realizacji przez NCN) pt. „Wpływ parametrów klimatu, siedliska i antropopresji na rozmieszczenie roślin i ptaków w Małopolsce”. Na temat tego projektu nie znalazłem żadnych informacji. W dorobku Habilitanta nie ma ani jednej publikacji, która mogłaby świadczyć o tym, że ten projekt został rozliczony.

W roku 2012 dr Solarz otrzymał grant NCN OPUS pt. „Czynniki determinujące inwazję obcych gatunków nawłoci: późnej (*Solidago gigantea*) i kanadyjskiej (*S. canadensis*), na obszarze polskich Karpat Zachodnich”. Efektem realizacji tego projektu jest jedna publikacja w czasopiśmie z IF<1, jedna publikacja w czasopiśmie z IF=4.6 (w której wprowadzie widnieje numer tego projektu, ale praca jest na inny temat), jedna publikacja w lokalnym polskim czasopiśmie i rozdział w lokalnym wydawnictwie książkowym w języku polskim.

Ponadto, dr Solarz deklaruje, iż był wykonawcą w kilkunastu projektach finansowanych przez KBN, NCN NFOŚiGW oraz w dwóch projektach COST.

Dr Solarz jest autorem, bądź współautorem, wielu artykułów publikowanych w czasopiśmie o zasięgu lokalnym. Podobnie, bardzo rozbudowana jest lista dokumentująca jego działalność w postaci ekspertyz, raportów, baz danych, itp.

Habilitant był współautorem kilkudziesięciu referatów na konferencjach krajowych i zagranicznych. Z dokumentacji wynika, że zaledwie w pięciu przypadkach były to konferencje międzynarodowe, na których był autorem wystąpień (z czego 4 to konferencje odbywające się w Polsce).

8. Ocena aktywności dydaktycznej i organizacyjnej

- a. osiągnięcia dydaktyczne i sprawowana opieka naukowa nad studentami lub doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego wraz z wykazem przewodów doktorskich

Dr Solarz, będąc pracownikiem PAN, nie prowadzi regularnych zajęć dydaktycznych. Niemniej, jego aktywność na tym polu jest wysoka: prowadził szereg zajęć dla studentów i doktorantów na różnych krajowych uczelniach. Wypromował 9 licencjatów oraz był opiekunem 3 prac magisterskich. W jednym przewodzie doktorskim pełnił rolę promotora pomocniczego.

- b. współpraca z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami będącymi zgodnie z postanowieniami ich statutów towarzystwami naukowymi w kraju lub za granicą

Dr Wojciech Solarz aktywnie uczestniczy w międzynarodowej działalności związanej z ochroną przyrody biorąc udział w wielu projektach i pracach różnych gremiów (w ramach programów ramowych UE, programu COST i innych). Jest ekspertem m.in. Ministerstwa Środowiska, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Rady Europy, Komisji Europejskiej, FAO, IUCN, bierze udział w pracach zespołów eksperckich Konwencji Berneńskiej.

Habilitant był recenzentem jednego projektu European Science Foundation, a także recenzentem manuskryptów w takich czasopismach, jak *Journal of Applied Ecology*, *Nature Conservation*, *Biological Invasions*, czy *Diversity and Distributions*.

c. staże w krajowych lub zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich

Habilitant nie odbył żadnego stażu zagranicznego.

d. działalność popularyzująca naukę

W tej kategorii dr Solarz również wykazuje ponadprzeciętną aktywność. Prowadzi zajęcia dla uczniów, pracowników parków narodowych, bywa częstym gościem na spotkaniach lokalnych grup ornitologicznych, a także członków PZŁ. Regularnie udziela wywiadów i publikuje w czasopismach popularnonaukowych.

9. Wniosek końcowy

Całościowy dorobek doktora Wojciecha Solarza oceniam wysoko. Jest on współautorem publikacji w renomowanych czasopismach (np. *Trends in Ecology and Evolution*, *Journal of Applied Ecology*, *PNAS*, *Global Ecology and Biogeography*, *Diversity and Distributions*). Prace te zostały dostrzeżone przez międzynarodową społeczność naukową, o czym świadczy wysoka liczba cytacji. Ponadto, dr Solarz jest uznanym na arenie międzynarodowej specjalistą w dziedzinie inwazji biologicznych. Jest rozpoznawalny i ceniony, o czym świadczy jego udział w wielu międzynarodowych inicjatywach, a także pracach w licznych zespołach eksperckich.

Nie kwestionując efektów pracy i okazałego dorobku Habilitanta, mam jednak pewne wątpliwości w kontekście nadania mu stopnia doktora habilitowanego. Główne uprawnienia, jakie są związane z uzyskaniem tego stopnia dotyczą możliwości samodzielnego kierowania grupą badawczą. Tymczasem, dotychczasowa działalność doktora Wojciecha Solarza nie pozwala na ocenę, czy posiada on tego typu kwalifikacje. Osiągnięcie przedstawione tu do oceny jest zbiorem prac, w których Habilitant nie zawsze pełnił rolę wiodącą. Wprawdzie może poszczycić się on licznymi publikacjami w prestiżowych czasopismach, lecz zawsze są to publikacje z bardzo długą listą autorów, najczęściej będące efektem prac dużych, międzynarodowych paneli. Zarówno pozycja na liście autorów tych publikacji, jak i deklarowany udział również nie świadczą o roli wiodącej.

Dalsze wątpliwości dotyczą efektów publikacyjnych dwóch ostatnich grantów, w których Habilitant pełnił rolę kierownika. Publikacji dokumentujących wykonanie jednego z nich nie zdołałem odszukać w ogóle. Grant OPUS, choć formalnie rozliczony, raczej nie jest przykładem efektywnego wydatkowania środków publicznych. Podnoszę ten wątek dlatego, że niska efektywność rozliczania dotychczas przyznanych środków przełoży się na niską

efektywność zdobywania kolejnych w przyszłości. Co także nie będzie sprzyjało rozwijaniu możliwości, jakie daje stopień doktora habilitowanego.

Ostatnia z wątpliwości dotyczy zakresu kompetencji Habilitanta. Większość przedstawionej w dokumentacji działalności doktora Solarza ma charakter organizacyjny, a te (nieliczne) publikacje, w których wyraźnie widać jego wiodącą rolę, mają charakter polemik, dyskusji i werbalnych argumentacji. Dominującym wątkiem są rozważania na temat różnych systemów klasyfikacji organizmów do arbitralnych kategorii. Tylko niewielka część tych dyskusji dotyczy mechanizmów biologicznych – większość skupia się natomiast na metodach kategoryzacji, oceny ryzyka, kompilacji i porządkowaniu istniejącej informacji, wyjaśnianiu problemów nomenklaturowych, itp. Bez wątplenia wymaga to wielkiej i różnorodnej wiedzy, ale zastanawiam się, czy wchodzi to w zakres dyscypliny „biologia”? I czy można skutecznie funkcjonować we współczesnych naukach biologicznych nie posługując się sformalizowanym warsztatem analitycznym?

Podsumowując: doceniam wielką aktywność doktora Wojciecha Solarza, jego rozpoznawalność na arenie międzynarodowej i fakt, że jest współautorem wielu świetnych i dobrze cytowanych publikacji. Mam nadzieję, że czekająca nas dyskusja w ramach pracy Komisji Habilitacyjnej rozwieje moje wątpliwości odnośnie roli, jaką odegrał Habilitant w przygotowaniu przedstawionego do oceny osiągnięcia.

Biorąc pod uwagę wszystkie argumenty przedstawione powyżej popieram wniosek doktora Wojciecha Solarza o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego. Stwierdzam, że wniosek spełnia wymagania stawiane przez Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym.

dr hab. Lechosław Kuczyński, prof. UAM